06/05/2026
SEM-VI
TYLLB
Regular

Time: 02 Hr 30 Min

Marks: 75

Q.1 Answer in 2 to 3 sentences (Any Six) (6 x 2 = 12)

a) What is right of self-determination?
b) State any two principles of Helsinki Declaration?
c) Define Brain-Stem Death.
d) What is *Similia Similibus Curentur*?
e) What is Res Ipsa Loquitur in the context of Medical Negligence?
f) State any two duties of Registered Medical Practitioners in India.
g) Define 'donor' under the Transplantation of Human Organs and Tissues Act, 1994.
h) What is 'Golden Hour' in medical treatment?

Q.2 Write short notes on (Any Two) (2 x 6 = 12)

a) Contributory Negligence
b) AYUSH
c) Advance Medical Directive
d) Disaster Management Plan

Q.3 Solve the situational problem (Any Two) (2 x 6 = 12)

a) Mr. Arun, 52 years old, visited Dr. Sanjana, a general practitioner, complaining of chest pain and shortness of breath. Dr. Sanjana, after a brief examination, prescribed antacids, concluding that the patient had only gastroesophageal reflux disease (GERD). She did not conduct any cardiac tests or refer the patient to a cardiologist despite Mr. Arun mentioning his family history of heart disease. Two days later, Mr. Arun suffered a massive heart attack at home and was hospitalized. He survived but suffered permanent cardiac damage. Mr. Arun filed a negligence suit against Dr. Sanjana claiming damages.

   i. Has Dr. Sanjana breached her duty of care to Mr. Arun? Which test would be applied to decide this?
   ii. Would Dr. Sanjana's failure to advise or conduct cardiac tests constitute gross negligence warranting criminal prosecution or merely civil negligence? Discuss.

b) A pharmaceutical company funds a pilot trial of a new drug at City Hospital. Dr. Mehta enrolls patients using a one-page consent form that omits disclosure of serious but rare side effects. Several participants develop those side effects and claim they were not adequately informed.

   i. Write the elements of informed consent and whether the consent form is legally sufficient.
   ii. Write the duties of treating doctors and hospital towards trial participants.

c) Pooja, who is not related by blood or marriage to the recipient, offers to donate a kidney out of long-standing friendship. The Authorization Committee seeks documentary evidence of "affection or attachment" but only receives WhatsApp messages and photographs. The committee rejects the transplant application citing insufficient proof.

   i. What constitutes valid grounds for approval of unrelated organ donation under Transplantation of Human Organs and Tissues Act, 1994?
   ii. What remedy does Pooja have if she believes the decision of the Committee was arbitrary?

Y976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8F

d) Asha, an unconscious road-accident victim, is brought to Dr. Ravi's private clinic late at night. Dr. Ravi lacks ICU but, believing delay will be fatal, performs an emergency laparotomy without obtaining family consent. The surgery saves Asha's life but leads to a complication requiring prolonged hospitalization. Asha's husband sues Dr. Ravi for battery and medical negligence.
   i. Is treatment without consent permissible? Discuss.
   ii. What are the defences available to Dr. Ravi?

Q. 4 Answer in detail (Any Three) **(3 x 13 = 39)**

a) What is Euthanasia? Explain the different types and legal position of euthanasia in India, with relevant judicial decisions.
b) Discuss the salient features of the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.
c) Discuss Confidentiality and Privileged Communication in the Doctor-Patient relationship. State the circumstances under which disclosure of patient's information and medical records may be permitted or required.
d) Critically examine the issue of female foeticide in India with reference to the Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (PCPNDT) Act, 1994? Discuss the salient features of the Act and comment on its effectiveness.
e) Discuss the role of Judicial Pronouncements and Constitutional framework in giving effect to the Right to Health in India.

****

X976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8F

वेळ: ०२ ता. ३० मी. गुण : ७५

प्रश्न १. दोन ते तीन वाक्यांत उत्तर द्या (कोणतेही सहा). **(६ x २ = १२)**

a) स्वयंनिर्णयाचा अधिकार म्हणजे काय?
b) हेलसिंकी जाहीरनाम्याची कोणतीही दोन तत्त्वे सांगा.
c) ब्रेन-स्टेम डेथची व्याख्या करा.
d) *Similia Similibus Curantur* म्हणजे काय?
e) वैद्यकीय निष्काळजीपणाच्या संदर्भात Res Ipsa Loquitur म्हणजे काय?
f) भारतातील नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यावसायिकांची कोणतीही दोन कर्तव्ये सांगा.
g) मानवी अवयव आणि ऊती प्रत्यारोपण अधिनियम, १९९४ नुसार 'दाता' याची व्याख्या करा.
h) वैद्यकीय उपचारांमध्ये 'गोल्डन अवर' म्हणजे काय?

प्रश्न २. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणतेही दोन) **(२ x ६ = १२)**

a) कॉनट्रीब्युटरी नेगलीजेन्स (अंशदायी निष्काळजीपणा)
b) आयुष
c) आगाऊ वैद्यकीय निर्देश
d) आपत्ती व्यवस्थापन योजना

प्रश्न ३. परिस्थितीजन्य समस्या सोडवा (कोणत्याही दोन). **(२ x ६ = १२)**

a) ५२ वर्षीय श्री. अरुण यांनी छातीत दुखण्याची आणि श्वास घेण्यास त्रास होत असल्याची तक्रार करत डॉ. संजना, एक सामान्य चिकित्सक, यांच्याकडे भेट दिली. डॉ. संजना यांनी थोड्या तपासणीनंतर, रुग्णाला फक्त गॅस्ट्रोएसोफेजियल रिफ्लक्स डिसीज (GERD) आहे असा निष्कर्ष काढून अँटासिड्स लिहून दिले. श्री. अरुण यांनी त्यांच्या कुटुंबात हृदयरोगाचा इतिहास असल्याचे सांगितले असूनही, त्यांनी हृदयाच्या कोणत्याही चाचण्या केल्या नाहीत किंवा रुग्णाला हृदयरोगतज्ञाकडे पाठवले नाही. दोन दिवसांनंतर, श्री. अरुण यांना घरीच तीव्र हृदयविकाराचा झटका आला आणि त्यांना रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. ते वाचले, परंतु त्यांच्या हृदयाला कायमस्वरूपी इजा झाली. श्री. अरुण यांनी नुकसान भरपाईच्या दाव्यासह डॉ. संजना यांच्याविरुद्ध निष्काळजीपणाचा खटला दाखल केला.

i. डॉ. संजना यांनी श्री. अरुण यांच्याप्रती असलेल्या आपल्या काळजीच्या कर्तव्याचे उल्लंघन केले आहे का? हे ठरवण्यासाठी कोणती चाचणी लागू केली जाईल?

ii. डॉ. संजना यांनी सल्ला न देणे किंवा हृदयाच्या चाचण्या न करणे हा फौजदारी खटल्यास पात्र ठरणारा घोर निष्काळजीपणा ठरेल की केवळ दिवाणी निष्काळजीपणा? चर्चा करा.

b) एक औषध कंपनी सिटी हॉस्पिटलमध्ये एका नवीन औषधाच्या प्रायोगिक चाचणीसाठी निधी पुरवते. डॉ. मेहता एका पानाच्या संमतीपत्राचा वापर करून रुग्णांची नोंदणी करतात, ज्यामध्ये गंभीर परंतु दुर्मिळ दुष्परिणामांची माहिती दिलेली नसते. अनेक सहभागींमध्ये ते दुष्परिणाम दिसून येतात आणि त्यांना पुरेशी माहिती दिली गेली नव्हती असा त्यांचा दावा असतो.

X976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8F

i. माहितीपूर्ण संमतीचे घटक लिहा आणि संमतीपत्र कायदेशीरदृष्ट्या पुरेसे आहे की नाही हे तपासा.
ii. चाचणीतील सहभागींप्रति उपचार करणाऱ्या डॉक्टरांची आणि रुग्णालयाची कर्तव्ये लिहा.

c) पूजा, जी प्राप्त करत्याच्या रक्ताच्या किंवा लग्नाच्या नात्यातील नाही, ती दीर्घकालीन मैत्रीतून किडनी दान करण्याची तयारी दाखवते. अधिकृतता समिती "प्रेम किंवा आसक्ती" चे कागदोपत्री पुरावे मागते परंतु समितीला फक्त व्हॉट्सअॅप संदेश आणि छायाचित्रे मिळतात. समिती पुरेसा पुरावा नसल्याने प्रत्यारोपणाचा अर्ज नाकारते.

i. मानवी अवयव आणि ऊती प्रत्यारोपण कायद्याअंतर्गत असंबंधित व्यक्तीस अवयवदानाच्या मंजुरीसाठी वैध आधार काय आहेत ?
ii. समितीचा निर्णय मनमानी होता असे पूजाला वाटत असेल तर तिच्याकडे कोणता उपाय आहे?

d) रस्ते अपघातात बेशुद्ध पडलेल्या आशाला रात्री उशिरा डॉ. रवीच्या खाजगी क्लिनिकमध्ये आणले जाते. डॉ. रवीकडे आयसीयूची सोय नसते, पण विलंब जीवघेणा ठरू शकतो हे ओळखून, ते कुटुंबीयांची संमती न घेता तातडीची लॅपरोटॉमी शस्त्रक्रिया करतात. या शस्त्रक्रियेमुळे आशाचा जीव वाचतो, पण त्यामुळे एक गुंतागुंत निर्माण होते, ज्यामुळे तिला दीर्घकाळ रुग्णालयात राहावे लागते. आशाचा पती बॅटरी आणि वैद्यकीय निष्काळजीपणाबद्दल डॉ. रवीवर खटला दाखल करतो.

i. संमतीशिवाय उपचार करणे अनुज्ञेय आहे का? चर्चा करा.
ii. डॉ. रवी यांच्यासाठी कोणते बचावाचे मार्ग उपलब्ध आहेत? चर्चा करा.

प्रश्न ४ सविस्तर उत्तर द्या (कोणतेही तीन) **(३ x १३ = ३९)**

a) इच्छामरण म्हणजे काय? त्याचे विविध प्रकार आणि संबंधित न्यायालयीन निर्णयांच्या आधारे भारतातील इच्छामरणाची कायदेशीर स्थिती चर्चा करा.
b) औषधे आणि जादुई उपाय (आक्षेपार्ह जाहिराती) अधिनियम, १९५४ च्या प्रमुख वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
c) डॉक्टर-रुग्ण संबंधातील गोपनीयता आणि विशेष संवाद यावर चर्चा करा. रुग्णाची माहिती आणि वैद्यकीय नोंदी कोणत्या परिस्थितीत उघड करण्याची परवानगी दिली जाऊ शकते किंवा ते आवश्यक असू शकते, हे सांगा.
d) गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (PCPNDT) अधिनियम, १९९४ च्या संदर्भात भारतातील स्त्री भ्रूणहत्येच्या समस्येचे चिकित्सक परीक्षण करा. या कायद्याच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा आणि त्याच्या परिणामकारकतेवर भाष्य करा.
e) भारतात आरोग्याच्या हक्काची अंमलबजावणी करण्यात न्यायालयीन निर्णयाची भूमिका आणि घटनात्मक चौकट यावर चर्चा करा.

****

X976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8FX976Y794F8F